

La Veu de Tortosa

SETMANARI REGIONALISTE

Any 2.^{on}

Tortosa, 8 Desembre de 1900

Núm. 54

Gloria á Maria Inmaculada

Ipsa conteret caput tuum.
Ella esmicolara 'l teu cap.
Gèn. cap. III, vers 15.

I

¡Pura com la neu, blanca com los lliris, com los jeçamins olorosa, graciosa con l'estrèlla matinal, riallera com l' auba, resplandenta com l' aurora y vestida d'hermosura, de cascates de llum y pèrles l'oviraja ja Deu voleyar devant de sos ulls, *Puríssima*, desde l' eternitat entra! (1). Encare 'ls mars no bramavan en los pregòns abismes de la tèrra, ni 'ls monts aixecavan sa geganta testa al cèl, ni la tèrra, com paner de flòrs, embau-mava 'ls ayres ni 'ls rius solcavan sa cròsta empedrehida, ni del cèl la perlejanta vòlta rodolava pels espays inmensos; quan Ella, Maria, ayrosa y gentil Matrona, flòr may desclosa, bella com la bellesa encisadora, coronada del sol y les estrèlles, solta sa daurada cabellera, triomfanta y pudorosa, se passejava *als esguarts divins* sobre la buydor tenebrosa de la tèrra com l' encis dels àngels, l' heroina dels màrtirs, la Rèyna de les vèrges, l' imá dels viadors, la glòria may marcida de la Sió batalladora y triomfanta. A n' Ella, com á mirall que may s' enllora, mirava 'l Criador del cèl al éxtendre son mantell de pèrles, l' estelada: á n' Ella, al obrí 'ls fonaments inmensos de la tèrra: de sos llabis prengué les tintes pera pintar les ròses y maduixes: de sos rulls hermosos, l' ór pera daurar los raigs dels sol y 'ls camps d' espigues: de ses galtes ròjes, lo bermèll dels clavells: de sa blancor de nàcar, lo blanch dels lliris y congestes, de 'ls gesmils y gardénies y l' hermosura de les escumejantes ones de la mar: perquè á n' Ella, al fer brollar del no-rès les còses, contemplava, y Ella, segons l' Iglèsia (2) com princesa sobirana presidía riallera l' esclat del món y de ses riquèses totes. Ab rahó, dònchs, li di-huen *tota hermosa* «Tota pulchra es Maria», puig de sa bellesa y hermosura 's vestiren les hermosures totes d'aquèix mon! Mes..... ¡pòbre mon! escayent y falaguer de naixensa, ¿quant li durá tanta glòria?

II

Era un dia serè, però trist. Les aures del bòsch esllanguides y agonejantes semblavan sumicar entre 'l fullam dels arbres alguna desastrosa gesta: rosso-lava 'l sol per l' ampla vòlta del cèl groguèch y melancòlich com avergonyit de lo que vèya: prou reflava 'l rossinyòl á les ubagues, mes ses nòtes planyentes y doloroses ressonavan per l' ayre com sospirs d' una ànima que pena.

Vòra la riba del Eufrates baixaban bo y á plerèt dos joves de gentil talla y garbós ayre, lo cap baix, lo frónt mustiu y 'ls ulls clavats á tèrra com si caminessin al destèrro sota 'l jou d' una pesanta càrrega: muts y pensívols, ròjes ses galtes per la vergonya y rodolant de sos ulls dos rius de llágrimes trespavan avall deixant enrera 'l mont altívól d' Ararat; sols de tant en tant giravan sos ulls plorosos á la florida tèrra que deixavan, retirantlos altre vòlta entre singlots y llágrimes: eran Adan y Eva prevaricadors. La naturalésa 'ls contemplava espavordida; les nues carènes de l Líbano semblavan aixecarse fins al cèl pera amagar son crim á la seva sombra entre sos córrechs y fondalades; y l' Elvead ombrívól y les blaves caucásiques testes semblavan també amagarse entre 'ls núvols pera no vèurer tanta dissòrt y nègre desventura. ¡L' hóme trencá la llèy de Deu, s' estimbá á la mòrt y á la misèria!

Arreserats Adan y Eva á la part oriental del Edèn, (1) treballan y suan y plòran y sospiran!..... ¡sospiran, si, per Aquèlla que 'ls ha de salvar! Com la nègre tronada que 'l torb furient y rebramant enjega sobre les feixes d' una vall xamosa, retruny furiosa per ses cónques, capola 'ls arbres, aixorda 'ls pòbles y arrèu pico!a ab sa pedregada seca 'ls fruyterars y vinyes; tal succehí á la cayguda d' Adan, feréstech trò que, al esbombarse, retrunyí esferehidòr per aquèlles boscuries, deixantles cobèrtes de terror, malediccions y pènes. D' allavòrs l' Esprit del mal, triomfant y orgullós, extengué ses nègres y pahoroses ales sobre aquèlles valls solives pera sadollarles de dòls y de venjanças. Una d' èixes infernals guspiques calá al còr de Cain, y l' endemá aparagué sobre la tèrra 'l cadavre d' Abèl (2) clamant venjança. Cresqué 'l fòch y la flama, y Lamèch, l' armipotènt Lamèch, armat de

coltell y glavi planta cara (1) als joves ferrènys d' aquèlles monts y planes com l' Aquiles y rèy d' aquèlles pastors y tendes: entre tant que Noèma, l' *hermosa* caynita d' aquèlles rius fresquívols, encen la lluyta (2) entre la juventut semítica, que, abrahonada mes tart pel vent abrusador de les passions diabòliques, volava fòlta y deshonestá á estimbarse en los horrosos cingles d' una mòrt eterna. ¡Pòbre rassa! ahí hermosa als ulls de Deu, y avuy còrsecada y corrompuda pels vicis! Com torrentada d' istiu que 'ls córrechs salta, onejanta puja, esbotza indòmita les rescloses que son pas deturan y frenètica avansa dintre la gola del mar; aixis passá á la riuhada esferehidora dels vicis corruptors d' aquèlles tribus, que creixent furiosa y horrible no pará hasta sèr engolida per la mar inmensa del Diluvi universal (3); mes sobre les ones del Diluvi surava ayrosa y triomfanta l' Arca, l' imatge bella de Maria, l' Iris d' esperança pera tots los pòbles.

No's adormí 'l Gèni del mal: aixamplant ses fatídiques ales, volá sobre Pentápolis, emnatzina ses cases, podrèix sos còrs antes vèrges, y enllotats ab lo fanch de l' impurèsa, quedan carbonisats per l' ira de Deu, y sepultades les ciutats y y sa vall de Siddis dintre les negrènques gorgues del mar mòrt (4). Volá més alt encare, y enviá el llamp exterminadòr de la guèrra sobre 'l pòble d' Israèl que botant lleuger pel mitj dels Mèdos, Babilonichs, Mèdos y Persas, y revinclantse per les regions d' Assiria, Grècia y Egipte, y rodolant fòll com torrentada de ruenta lava per l' Imperi Macedònich, Cartago y Roma, encengué 'l mon ab la furia bèlica, deixantlo á la gola de la mòrt en mitj del terratrèmol de la lluyta. (5) Roma, com áliga potenta que solca 'ls ayres pera dominar les fites que á sos ulls s' oviran, aixampla sos unglòts de ferro pera cativá 'ls pòbles á vil y esclau vassallatge, afalagantlos ensemps

(1) Gén., cap. IV., v. 23 y 24.

(2) Hummelauer S. I. in Gén., c. IV., v. 22: «Est sec. sacer auctor in narrandis factis gentis (et Noemæ) com muni diluvii exitio perimendæ (ujus causam, narraturus est Sethistarum cum venustis cainitarum filiabus connubia. «: més amunt: «Noèma prima de stirpe principum domus Cain, quæ alicui Sethistarum nupsit, non homini plebleio sane sed eidem principi fortasse larædo, qui sextus est in serie Sethistarum.»

(3) Gén., c. VII, v. 17, 18 y 19.

(4) Gén., cap. XIX v. 24 y 25. Item P. Hummelauer S. I. in Gén. c. XIX, v. 24: «Tamen e 14. 3 colligi videtur vallem, Siddim ibi fuisse, ubi postea fuit Mare Salis aut certe ejusdem pars aliqua.»

(5) Torres Amat «Epaques del mon».

(1) Proverb., cap. VIII, v. 24, 25 y 26. Pas-satge aplicat á Maria per l' Iglèsia Católica.

(2) Proverb., cap. VIII, v. 27, 28, 29 y 30 referits per l' Iglèsia á Maria.

(1) Commentarius in Genesim, R. P. Hummelauer S. I., cap. III, v. 23 «quia ejectus paradiso homo ad orientem (paradisi) et ipse sedem fixerat.»

(2) Gén., cap. IV, v. 8.

altiva ab ses vacanals inmundes, y doble-gantlos á la més vergonyosa idolatria. ¡Pobres ciutats y rasses! en mitj de les venjances y traydoríes, que com verinoses serps en son còr nían, y amenassan arrabassá 'ls trònos que per centuries rumbejants regnavan, ¿ahont trobarán un dols conòrt per ses desventures, un tròs de cèl per soplujarse, una ánima atlética y ardidada que 'ls deslliure de la mestralada que diabòlica y cega 'ls fue-teja? ¿Qui esclafará 'l cap de l' Hidra que enorgullida y feròtge té encadenats á sos peus á tots los règnes?

III

Nazarèth, la rústica vila de Nazareth, blanca com un esbart de coloms, dormía tranquil·la al còr (1) de Galilea. Com senzilla pastora que ab los seus remats somía, cobejada per un cèl blavísim y coronada d' esmeragdines tanques, vivía feliça arreserada á la costa del mont Djebèl es-Sikh. Escayenta vehina d' aquells vergers flayrosos, l' atalayavan per tramontana les sèrres del Safed y Galilea y les ciclòpiques testes del Hermon: pel mitj-dia li sonreyan Gelboé y l' Thabor com guaytes de les immenses planuries d' Esdreló: de ponent la voltavan les serralades del Carmelo rihentes y espurnejantes vora les platges del Sí de Caiffá: y per llevant la breçaban ab murmuris y armonies les blaves ones del Tiberiades y les riherenques aures del Jordá placevol (2). Tot li era ditxa y glòria; mes ella, senzilla y pura com les flòrs que á sos peus brollavan, no sospirava sinó pel cel, per sos conreus y florides prades. Agonitzava 'l mes de Casleu (3). Heròdes Ascalonita 'l Gran regnava á Judea: Drus Livi y Calpurni Pissó eran los consuls de la superba Roma. Lo Drach feréstech, encoratjat ab ses despulles, volgué cativar també aqueixes benhaurades terres, y esmolant ses urpes diabòliques y obrint sa infernal gola, corre assedegat de gloria á encadenar á ses plantes la vila entera: mes al arribá, á la vora d' una ánima ignocenta y pura, que com blanca rosada devallava del cel á n' aquell redós bellísim, s' espanta y tremola, y revinçant sa verinosa cua, y gitant foch de sos ulls y verda escuma de sa negre boca regiras foll contra la tendre Verge (4) que modesta y graciosa, pero valenta y atlética xafá ab sos peus sa testa condemnada. Al sentirse abatuda la gran Bestia, yol adressarse venjadora, mes al veures feble, humillada y vençuda llansá un bram de monstre, que retrunyint de conca en conca y de montanya en montanya feu trontollar l' infern ab ses cavernes totes. ¡Era que *Maria* s' escapava *Inmaculada* de ses urpes! era que la vera *Judith* escapava d' un colp lo cap de l' Hidra! era que la nova *Eva* esmicolava 'l front del monstre infame! *Et Ipsa conteret caput tuum*. Al esbombarse 'l tro de la victoria, arreu s' oiren himnes de gaubansa, ressonaren pel cel los cants dels àngels, y les tórtoras á les

ubagues, les aures en el selves, les fonts en les boscuries, dels boscos l' auçellada y les ones del mar y les rieres trenaren ensemps un cant de gloria, que omplint los ayres de notes y armonies, feren d' aquell raser un cel de ditxa y benhauransa. *Maria*, la Vara de Jossé florida que tingué per poncella al nin *Jesús*, la rosa may desclosa, lo lliri de les valls, l' Arca que surá sola sobre 'l Diluvi dels pecats y vicis, venia com bella Aurora del sol de justicia 'l Redemptor á esquinsar la foscor que embolcallava 'ls homes, y á deslliurar los règnes del cativeri que tant de temps sofrian.

IV

Com al eixí 'l sol lesombres fugen, s' esqueixan les boyres, rihuen les flors y arbredes y la naturalesa entera 's reviscola y per ell' alenada s' engarlanda joluiu; tal passá á la presencia de *Maria* á tots los pobles.

Satanás, com fantástica sombra que no sofreix la claror d'eixa Aurora Inmaculada, fuig esglayat d' allí per les ciutats y viles, s' endinza pels bòscos y s' encaua á les còves de les sèlves y á les baumes de les aspres serralades. Brollan arreu les verges com solada de flòrs per l' encontrada; floreixen pels deserts estòls d' ascetes, triomfan los mártirs, les vacanals ja minvan y l' impúdica Roma, coronada de lloers y murtra y adormida pels cants de les sirenes, sent una fòrsa extranya, però profunda, que mina sos palaus y temples. Roma 's trontolla, s' enfonza: es que sent en mitj de sa follia que s' alsan sobre les runes de sos ídols los temples de *Maria*, los monuments ciclòpichs de ses grandeses santes. *Et Ipsa conteret caput tuum*. Prou desinvolta la gran Bestia s' adressa y vòla pera enmortallar dintre 'ls ròls sag-nosos de la meretriu romana la Religió de Cristo, prou batalla pera arrencar del còr de nins y verges l' amòr de *Maria*, mes encarcarada y frevola se regoneix impotenta pera lluyta tant geganta: sent á despit seu los himnes de les catacumbes, veu desertá 'ls valents de sos sapats exércits y contempla ab esmortuida ullada lo triòmf de la Verge dintre 'ls circos, y l' enderrocament dels ídols á ses divines plantes. Veu enlayrarse sobre la *Via-Lata* (1) la primera iglesia de *Maria* á Roma, que com pedra de David brunzint raventa habia de volcarlo á terra, com al Goliat diabòlich encastellat en sos palaus y thermes. Lluyta de nou feréstega, y á la nova lluyta brollan á dojo rumbejants y hermosos los temples de *Santa Maria in Transtevere*, (2) sobre la font que profetisá al Messias, y *Santa Maria in Cosmedin* (3) vòra del circo del malestruch Tarquini. Redóbla les persecucions l' infernal Hidra y floreixen ayroses *Santa Maria la nova*, *Santa Maria in Dominica* (4) y la patriarcal basilica de *Santa Maria ad nives* (5) en sos turons y places. No para aquí la guerra.

(1) Lo S nctuari més antich de Roma consagrat á *Maria*. Darras, *Histoire de l'eglise*, t. XLI, part. 1. c. lia. III, parraf. VI, definición dogmática de l' Inmaculé-Conception.

(2) Fondada pel Papa Sant Calixto l' any 224. Darras en l' obra ja citada.

(3) Aixecada pels vols de l' any 273. Lo mateix autor.

(4) Fetes l' una y l' altre al sigle quart per San Silvestre, Darras obra sots dita.

(5) Dedicada á la Verge á la meytat del sigle quart y dintre 'l Pontificat de Liberi. Darras á n' al mateix lloch.

Llucifer, com verinosa serp que 's sent de mòrt ferida, revinclas foll y cego contra la Reyna de les Verges pera capolá 'ls seus fillis dintre la gòrja de les feres y entre la pols dels Colosseus romanichs; mes aquella terra assahonada ab la sanch dels mártirs esclata á dojo á mils de verges, brota camps flayrosos de joves y matrones que aixecan atlétichs á sa Mare, sobre les runes de Minerva, un temple (1) que trepitja y colga 'l rocam del ídol, y ensorra sa testá malehida. Y Jupiter olímpich, lo tirá y despota de la llatina rassa, sent de rebot també ofegarse sota la pesanta Iglesia d' *Ara-celi*, fonamentada sobre les fosses de sos paredals y portichs. Udola 'l Hidra á la cayguda, y mentres agonejanta espeter-nega ixen á sos ulls envidriats y tristos *Santa Maria in Trivio* y *Santa Maria in Transpontina*: brolla més enllá rumbosa sobre 'l temple de Pal·las *Santa Maria in macello martyrem*: y allí, sobre 'l Pantheo dels ídols, hont lo geni del mal habia aixecat son castell y trono y se veyia incensat pels emperadors y consuls, allí mateix enmanillat y esforvol veu adorada y enaltida á la Reyna de cels y terra, á la Verge Puríssima, *Maria*: ¿Qué més? S' obren á la seva ombra, com flors xamoses, *Santa Maria Vallicella* (2), *Santa Maria in Porticu* (3), *Santa Maria del Consol*, *Santa Maria de l' Anima* (4) y *Santa Maria de la pau* (5). Y 'l tirá Neró, aquell que brandava son bras de ferro contra 'ls anyells de Cristo y de *Maria*, aquell mateix ovirá, desde les socarrades voltes del infern, com rumbejava ufanós y altívol, vora les lloses de son sepulcre, lo temple de *Santa Madona del Poble* (6), pera eterna ignominia de ses gestes. Y hasta 'l mateix Quirinal veje soptat y pensívol, náixer y florir á sa rabassa antiga *Santa Maria de les verges* (7) com bell trono de sa Reyna, y Palau digníssim de la triomfadora de Satanás. ¡Llahor á Deu que ennoblí á *Maria*! ¡Llahor á la Verge Nazarena que endogalá y endogala encare al Dragó infernal ab ses furies totes! *Et Ipsa conteret caput tuum*. Si, Ella es la que esberliá 'l sen cap y l' esberla encare en la bestia infame de les heretjies, y Ella es la que l' ha d' arreballar d' Espanya y de ses fites, d' Europa y de les nacions perdudes, y estimbarlo gloriosa á n' als pregons abismes diabòlichs, hont se revolqui embolcal·at de flames per eternitats de sigles y de sigles.

Guillem.

Tortosa, Desembre de 1900.

Lo Monastir de Poblet

¡Qu' és trist fer una visita al monastir de Poblet!

L' ánima de tot bon patrici deù plorar per força al devant d' aquells negrenchs murs què 'ns parlan ab el llenguatge lo més planyent. Ja no li restan senceres cap de les seves preuhades

(1) *Santa Maria* sobre Minerva, del sigle quint. Darras, llibre esmentat.

(2) (3) (4) (5) (6) (7) Darras, *Histoire de l'eglise*, liv. et pag. cit.

(1) Gebhardt, *Tierra Santa*, T. I Galilea baja, parágrafo II, pág. 563.

(2) Id. " " " " 577

(3) P. Fiter S. I. «Prefecto de avisos eclesiasticos» pág. 164.

(4) F u concebuda y nasqué á Nazareth la Verge *Maria*. Bourasse, *Historia Deiparae V. Mariae*, t. II, sec. II, col. 2.ª, pág. 376. Item, Ribadehayra, *Vida y misterios de la Virgen* Item B nedicti XIV: De festis B. Virginis Mariae, c. IX, n. 13. — Item P Fiter, S. J., en l' obra citada.

òbres artístiques; tot éll decau y, si Deu no hi posa remèy, ben aviat no serà més que un pilot de runes.

L' excursionista que hi va pera glatir les grandeses pàtries, al meditar la historia d' aquell cenobi que symbolisa la Catalunya lliure, poderosa y magnanima, sent dintre de son còr el crit d' una vèu esferehidora, que maleheix als culpables de la esbojarrada desfeta del any 35.

Prò, si tot aixó es molt trist meditarho, més ho és al pensar que, d' aci uns quants anys, el nostres fills malehiran la memoria de nosaltres com á la més ignominiosa, y no sense rahó.

Després de la crema pels revolucionaris, Poblet encara conservava tota la seva bellesa arquitectònica, y excepte dels ornamentals sagrats, la biblioteca y tot lo que constituia la seva riquesa material, lo demés ben poch hauria costat, si no restaurarho, al menys conservarho. Aixó no s' ha fet; quin té la culpa?: no volèm dir ni aquet ni aquell altre, creyèm que tots sòm culpables, y aquell que hi tenia més obligació ho és més.

L' Estat Espanyol va declarar-lo *monument nacional*, y hi posá un guarda pera que 'l deslliurés de les males mans. Desde aquella fetxa, com per encant, lo monastir ha anat enderrocantse per moments. Els que l' han visitat, famolenchs de belleses artístiques, no han perdonat mitj pera endursen les que més els hi han escaygút; mentres qu' altres, els més, creyentse amos l' han anat despullant, uns per especulació y altres solszament moguts pèl esperit cafre de destruhir.

Y en mitj d' eixa disbauxa ningú ha aixecat sa vèu pera deturar la empenta destructora: ni l' Estat Espanyol ab la seva Academiá de San Fernando; ni la Diputació de Tarragona; ni moltes altres que ho podian y debian fer tan sols algunes entitats amatents sempre per lo de Casa s' han queixat ab vèu planyerosa però sense ser escoltada. Aquet darrer honor li cap en gran part á l' *Arqueològica* de Barcelona y en particular á son infadigable Secretari senyor Casades y Gramatxes.

Avuy, donchs, qu' altre volta algunes entitats profonament catalanes se preocupan en gran manera de les esberles que 's notan en la superba volta de sa esglesia major, creyèm que 's la hora d' alzar tambe la nostre feble vèu y dirhi quelcòm:

Nosaltres no esperèm res de bò del Estat Espanyol ni de la Academiá de San Fernando: ningú estima lo que no coneix, y quiscú te pròu feyna pera llur casa. Les nostres esperances estant fonamentades en aquells catalans qu' encara guardan dins de son còr una guspira d' amor á Catalunya; en tots aquells que 's mouhen per una idea gran y noble; y en tots aquells que tenen conciencia de son deber y obligació pera cumplir com á bons patricis: altrament, tot lo que no sia això, dexemho correr que no 'ns servirà pera res.

Ara bé; son molts els qui voldrian deslliurar al monastir de Poblet d' una complerta destrucció; son molts els qui estant disposats á fe quansevol sacrifici pera que sia un fet la verdadera conservació d' aytal joya; però, entre tots, no n' hi ha cap que surti pera ser lo capítol y l' organisador d' una idea tan gran y tan patriòtica. Els qui ho voldriam fer no tenim prou forces; y 'ls qui tenen pròu forces y fins deber y obligació de ferho se senten aclaparats pèl aturdimient de la inacció, filla, tal

volta de les poques esperances que 'ls hi inspira la cooperació del poble catalá á una idea tan digna y enlayrada. Si és aixís, nosaltres podem assegurarlosi—y sense por d' enganyarnos—que no n' ancaran operaris intel·ligents y de bona fè que prestin llurs esforços, pera dur á bon terme la conservació esmentada. Caldria que 'l senyor Arquibisbe de Tarragona, ó bé la Diputació Provincial, ó quansevol altre entitat poderosa de la terra aixequés sa vèu, pera que tot seguit fòs encoratjada pèl esforç de tots els bons fills de Catalunya: no hi ha cap dubte que tothom correspondria á mesura de llurs forces.

A mes, pera portar á cap una verdadera conservació de les joyes més preuades de Poblet, no calen grans quantitats pecuniaries; solzament se necessita un bon tròs de voluntat práctica. No parlèm de restaurarlo, com, per sòrt, se restaurá 'l monastir de Ripoll; sobres d' aixó, pensèm d' una altra manera. Creyèm qu' avuy per avuy no es possible sa complerta restauració, perque tampoch ha arribat sa hora, com arribá pera Ripoll. Ripoll symbolisa la independència de Catalunya y la penyora que 'ns llegaren els nostres antepasats pera mostrarnos l' esforç llur al deslliurar la nostra Patria del jòu alarb; mentres que Poblet es el symbol d' aquella Catalunya gran, poderosa y mestressa de sí mateixa. Donchs bé; ara que altra volta Catalunya redressant son esperit trevallera pera reivindicar y refer la Patria opresa, era conveniènt y del tot necessari que 's reedifiqués Ripoll com al ver symbol del actual renaixement; mes aqueix renaixement encara no ha arribat á son esplèr, y deü caminar molt ádhuc de fer Catalunya altre còp gran, poderosa y mestressa de sí mateixa: y per sò és que Poblet encara está caminant pel camí de la vida.

Prò, la desgracia és que no camina pel camí de la vida sino pel camí de la mort, y aixís no resusitará pas; no va al compás de l' acció desvetlladora del moviment nacional; dorm encara el somni, si bé no de la mort, poch se ni manca, y no hi ha ningú, però ningú, que 'l vulgui despertar. Per aixó 'ns queixèm. Sentim de tot cor que Poblet tinga de morir, perque, un cop mort, no hi haura pas ningú que resusiti la fisonomia d' aquella bellesa tan maravellosa. Allavors vindran els nostres fills y 'ns malehirán per haver sigut els culpables de dexarlo morir poguentlo salvar.

No permetam, donchs, qu' això sia; fem tots un suprèm esforç, y 'ls que tinguin grèt y obligació de posarse al devant, qu' aixequin sa vèu, y tot seguit un esclat d' entusiasme inondará 'ls còrs de tots els fills qu' estiman á Catalunya. Som molts encara 'ls qui tenim fè en un Deu y esperança en una Patria pera fer quansevol sacrifici encaminat á n' aixó; y poden estar plenament convençuts els que vulguin passar al devant d' eixa tasca tan santa y patriòtica, que, sian qui sian, ben prompte podrán comptar ab la cooperació de tantes y tantes entitats catalanes que no tenen pas altre fi que 'l de vetllar amatents pèl bé y prosperitat de la Terra. Què s' aixequi, donchs, la vèu redemptora, y Poblet estarà guardat d' una mort segura.

Si no 's fa aixís, nosaltres protestèm devant de les generacions venideres dientlosi: aixecárem la nostra vèu y no fòu escoltada.

Penyafort.

Tortosa, Desembre 1900.

Sobre la causa de la pedregada

Ab motiu de las experiencias que 'ls agricultors italians han fet ab els disparos de canonades pera evitar les pedregades, han prés caràcter d' actualitat científica las investigacions pera esbrinar les causes que poden produir aquet fenomen metereològich.

De les diferentes hipótesis que s' han ideat pera explicarho, sembla que la que gosa més de crédito es la que atribueix la causa del fenomen al estat de sobrefusió que en circunstancias especiales pren el vapor d' aygua en las altas regions de l' atmósfera y s' atribueix autor d' aquesta teoria un italiá, el doctor Bombici, que ha fet experiencias importants sobre metereologia.

Y dièm qu' en Bombici s' atribueix l' invenció de la teoria de sobrefusió perque en realitat aquet honor correspondón á un compatrici nostre, á un catalá prou conegut per las sevas aficions á la metereologia, á D. Denis Puig.

Fácil es provar els fets innegables que 'l senyor Puig esplicá molt abans qu' en Bombici la causa de la pedregada per la sobrefusió del vapor d' aygua. En Bombici publicá la seva obra pel Juliol del 1899 y 'l senyor Puig pel mes de Janer del mateix any en una conferencia que doná al Institut Agricol de San Isidro, explica detalladament la teoria de la pedra per medi de la sobrefusió y proposá pera evitar el perjudici que ocasiona als agricultors, l' empleo de globos sondas, (no eran coneguts encara 'ls efectos de las canonadas), que tenian d' impedir la formació de vapor en estat de sobrefusió en l' atmósfera.

No es possible donchs qu' en Puig copiés den Bombici la seva teoria, de la que pot considerarse autor á nostre compatriota. En tot cas té de créures que 'ls dos van tenir la mateixa idea sense copiarla l' un del altre ó be qu' en Bombici la copiá den Puig ja que al ferla pública aquet en l' Institut Agricol la ressenyá la premsa de Barcelona, especialment *La Veu de Catalunya*, que 'n doná un complet extracte, que fácilmente podia anar á mans den Bombici y ésser origen del llibre que aquet publicá pel Juliol del mateix any.

Sia aquesta ó un altre la causa de las ideas exposadas per en Bombici no podrá may negarse que aquet las feu públicas molts temps després que nostre compatrici senyor Puig.

A.

L' opinió á Galicia

El fracassat moviment carlí que anys endarrera hauria promugut en la Galicia

liberal las més energícas protestas, ha motivat en l'ocasió present, sols espectació en uns, tristesa en altres, y en els més la ferma creensa de que s'acosta apressadament la liquidació política económica y social d'Espanya.

En va las partidas anomenadas liberals esventan aquí, com per tot, el caliu casi fret d'una llibertat morta á las sevas mans; en va reclaman l'unió de tots els elements demócratas pera fer cara als enemics de las instituciones: el país no 'ls escolta perque ha perdut complertament la fé en las llibertats de Real ordre, que 'ns han donat els partits unitaris y centralisadors. El país no té ideals perque un á un els ha anat deixant en el calvari de nostra historia política. Mort está ja fa molt temps, el sistema polítich actual, y son cadavre tot ho ha infeccionat, y tot ho ha corruptut.

No poden ara aquestos partits galvanisar l'opinió pública ab novas y falsas llibertats, qu' en Castelar, el verb de la democracia centralista, el que guardava embotelladas las darreras, ja ho digué: «otorgadas las libertades todas, nada me queda por hacer, me retiro á hacer la Historia de España.» El fracás no podía ser, donchs, més complert.

Aquesta llibertat ens ha deixat sense esquadras y sense exercícs armats á la moderna, sense canals de rego que fertilisin immensas planuras armas per la llangosta; ens ha deixat desorganisats tots els serveys públichs, y ab un Deute tan grossísim que xucla la meytat dels ingressos; ab caciquisme imperant en els camps y las ciutats; per milers las fincas embargadas per l'impossibilitat de pagar uns impostos els més crescuts de Eüropa; penyoradas las minas, las rendas de tabachs y las Aduanas, morts de fam els mestres d'estudi; gonitzants l'industria y l'agricultura pels entrebachs d'un fisch devorador, conculcadas las llibertats regionals y municipals, l'emigració creixent y la justicia amagantse... ¡Aixó ha sigut l'herencia que 'ns han deixat els partits centralistas!

No esperin, donchs, els actuals governants que 'l país defensi 'l seu sistema; els homes no son automatas; no son els ciudans comparsas d'ópera bufa; els ciudatans empunyan las armas quan el cor sent y la pensa aspira á ideals nobles, com els de patria, avens, justicia, y l'Estat espanyol ha sacrificat tots aquets ideals á baixas y criminals passions de partit, y als hábits desmesurats de benestar egoista, de domini y de vagancia.

Totas nostras revolts, guerras civils y colonials; tot l'endarreriment de nostra cultura y de nostra producció ha sigut ocasionat pel réjim imperant y per nostres governants.

Quan els pobles están ben governats, quan las lleys amparan al ciudatá y li procuran vida y instuccion, las revolts son aisafadas per la opinió pública, perqué entrebancant el desenrotllo de todas las riquesas y deficultat l'exercici de tots els drets. Pel contrari en el cossos socials mal regits, no sols son possibles las rebolts y las guerras més absurdas, sino que fins es probable que se las toleri, ó se las vegi ab bous ulls, del mateix modo que 'l malalt perdut y desnonat del metge, se l'ensa á á provar qualsevol remey que se li posi al davan.

Deixin, dochs, els partits actuals y la seva prensa, de dir que som un país desgraciat, y que la Provincia 'ns deixa de la seva má, que aixó mateix diuen els malvestadors de sas fortunas, y dropos, quan escometen al primer que troban, demanantli aussili en la desgracia qu'ells s'han fet.

Com á conseqüencia de tats anys d'anarquia política y desordre económich, el Deute públich ha arribat á una xifra que aterra, y per aquesta causa nostra desfeta es de punt inevitable. En Pi Margall ha dit que passariam la vida parlant de regeneració, pero podia afegir que aquet propósi, cas de tenirlo, era tardá. Els homes, com els pobles, en las sevas crisis graves, tenen senyalat un límit á la seva salyació. Quan una vida desordenada y crapulosa ha corcat la vida d'un home y 'l mal s'ha estés pel organisme, son

inútils els esforços de la ciencia, y tardans els propósi de esmera. Las lleys económiques, com las lleys físicas no 's resolen ab programas y discursos: y las lleys económicas evidencian que els interessos dels Deutes puján á 500 millons, que mitja Espanya viu del Pressupost, que res queda pera instrucció y obras públicas, pera tot lo que vol dir cultura, avens y civilisació.

Som com una familia á la cual els interessos de sos deutes y 'ls sous dels seus empleats uclessin el total dels seus ingresos. Res quedaria pera l'adob de la casa, pera la instrucció dels fills, pera la carn que robustís els seus muscals y els fosfats que fortifiquessin els seus ossos, pera murallons que deturessin las avingudas de hivern, ni pera llevors que preparessin la futura cullita del istiu; una casa, en fi, sense crédito, sense estalvis... el pas obert á la *quiebra*, á la deshonra y al trossejament.

No podém, dochs més temps en lo inútil. Quan vingant los acreedores á reclamar els seus drets d'usurers; quan la gent de las nacions vivas vingán á possessionarse de las hisendas de las nacions mortas, cal dirlosi que á Espanya sols ha mort l'Estat: que las regions que 'l componen son vivas rebrotarán poderosas al desaparexe un réjim que mata todas las energías y la xorchs tots els esforços. Per aixó precisa aplegarse vigorosament al voltant de lo que subsisteix per las lleys naturals de la Historia y la Etnografía: ó siga al voltant de las nacionalitats y las regions.

Ab els robustos núcleus regionals espanyols podriam formar una gran confederació y un gran Estat, que obtindria 'l respecte dels mateixos que avuy se 'n burulan. Y Portugal, que aquesta noble terra que llansá als brassos d'Inglaterra la política espanyola dominadora, quisap si tornaria á buscar l'escalf de la familia ibérica.

Allavoras sí que podriam pensar en confederacions ibero-americanas, quin ideal no s'esvairia en fum com s'esvaeix ara al acabar el congres hispá-american, perque 'ls homes que avuy l'han dut als llavis, son els mateixos funestos polítichs espanyols, que han pasat á Espanya per sota de Turquia y deis pobles dels Balkans.

En una confederació iber-americana hi podriam estar representadas todas las nacions desde Méxich á Patagonia y juntadas per la seva voluntat y ab el mútuu respecte á las llibertats de cada una, podria ser las terras progressivas d'Eapanya, el fero lluminós d'un Estat grandíós, fundats en els sublims y eterns principis de la pau y dels avens.

Tomás Mirambell y Maristany.

Vigo y noviembre de 1900.

SECCIÓ RELIGIOSA

SANTS DE LA SETMANA

Diumenge, dia 9, Santa Leocadia.—Dilluns, 10., Ntra. Sra. de Loreto.—Dimars, 11, San Dámas.—Dimecres, 12, San Sinesi.—Dijous, 13, Santa Lluçia.—Divendres, 14, San Nicasi.—Dissapte, 15 San Eusebi.

NOTICIES

Les solemnes funcions que 'n honor de sa Mare Puríssima, han organisat la Congregació de Maria Inmaculada y San Lluís Gonzaga, se celebrarán avuy, baix l'ordre següent, en la Iglesia del Jesús.

A les sis y mitja.—Missa de Comunió, que será la mensual del Reglament, ab fervorins que dirá'l P. Antoni de Leon. S. J.

Duran la Misa y Comunió s'executarán varies pessas pels Chor de la Congregació, essent celebrant del Sant Sacrifici, lo Reverent P. Rector del Col·legi; despres del qual se cantarà la *Salve Montserratina*.

En la Misa solemne á tota orquesta, de les nou y mitja, se cantarà la de *Mercadante* á tres veus, celebrant les grandeses de la Verge, lo Reverent P. Martí Sanchez S. J.

Per la tarde á tres quarts de quatre, tindrà lloch l'admissió de Congregants, Exposició de S. D. M. Trissagi del P. Palau

S. J. pel Chor de la Congregació y solemne reserva del Santíssim, á la que hi assistirán, ab ciris, tota la Junta y els Congregants, que formen la Escolania, revestits ab sobrepellis y sotana.

Després de la reserva s'executará á tota orquesta l'hinne á Maria Inmaculada del Professor senyor Abarcat.

Victima de tan penosa com traydera malaltia, lo dimecres morí nostre benvolgut amich, l'intelligent pintor decorador D. Felip Navarro, quines simpatíes se demostraren ab acte del enterro, que resultá una veritable manifestació de dol.

LA VEU DE TORTOSA envia, desde sas columnes, la expressió de son profund condol á sa afligida familia y al pregar á Deu per sa ánima recomana aquesta á les piadoses oracions de sos amichs y coneguts.

(A. C. S.)

Lo dissapte á la nit bufá á n' aquesta ciutat una forta ventada. Durant lo ciclo un remolí d'ayre s'emportá mitja taulada del Mercat públich, quina reparació s'está portant á cap ab tota la lleugeresa que permet lo temps rufol que desde aquell dia regna.

Lo dilluns pel matí 's desposaren á la Parroquial d'aquesta ciutat nostre molt volgut amich l'inspirat pintor decorador D. Emili Fumadó y la simpática senyoreta D.ª Mercé Navarro y Ventura.

Les tristes circumstancies qu'atravessa la familia de la desposada, impediren lo convidar á sos nombrosos parents y amichs.

Desitjém als nous esposos tota mena de prosperitats y llerchs anys de vida pera que puguin disfrutar la pau del matrimoni.

Hem rebut la visita del nou diari que, baix lo titol de *El Ebro*, se publica á nostra ciutat.

Li torném lo saludo y aceptém lo cambi.

Dins de dos ó tres dies vindrá á n' aquesta població lo senyor Enginyer Jefe d'Obres públiques de la provincia ab l'objecte de presenciar les probes del pont del Estat respecte á les condicions de estática y dinámica del mateix.

Lo dimecres va morí á n' aquesta ciutat la virtuosa senyora D.ª Rosa Foguet, esposa de D. Ramon Canalda, á quin enterro hi assistiren nombroses persones perteneixents á tota classe de partits y categories.

Envíem nostre pesam á la familia y molt particularment al afligit fill de la finada, nostre estimat amich, l'ilustrat farmacéutich D. Pau Canalda y Foguet.

R. I. P.

Haventse presentat alguns inconvenients, ha dessistit de vindrer á nostra ciutat la banda de música del Regiment de Luchana.

Sentim que aquesta contrarietat ens prive de saborejar les pessas premiades en lo Concurs de bandas musicals de Saragossa.

Lo dimecres á les nou de la nit fou viaticada la virtuosa senyora D.ª Teresa Font, esposa de nostre estimat amich, lo farmacéutich D. Carlos Isuar.

Fém vots pera que Deu torni á la malalta la salut perduda.

Lo dimars, baix la presidencia del senyor Bisbe, va tindrre lloch la elecció canónica de Abadesa del Convent de Santa Clara d'aquesta ciutat, de la que ha resultat elegida la Rvda. Mare Sor Nieves Ferrer, natural de Tortosa.

AVIS

Preguéms als senyors suscriptors qu'están en descobert en aquesta Administració se serveixin enviarnos l'import per mitj de lliuransa del Giro mútuu ó en sellos de correu.

Los de Barcelona poden retirar lo rebut en la llibreria de don Francesch Puig y Alfonso, Plasa nova número 5.